

**Stojarová, Věra: Současné bezpečnostní hrozby
západního Balkánu. Kritická analýza konceptu bezpečnosti
Kodaňské školy. Brno: Centrum pro studium demokracie
a kultury, 2007, 296 stran, ISBN 978-80-7325-134-5.**

Ladislav Cabada¹

Věra Stojarová (dívčím jménem Stýskalíková) již několik let prezentuje před českou politologickou a širší společensko-vědní obcí kvalitní odborné texty zabývající se problematikou Západního Balkánu, tedy areálu formujícího se v souvislosti s rozpadem bipolárního světa, násilnou a dosud neukončenou desintegrací Jugoslávie a (re)etablováním zóny minimálně latentního konfliktního potenciálu na většině území bývalé Jugoslávie a rovněž Albánie. Takové vymezení Západního Balkánu se stalo všeobecně sdílenou definicí tohoto politicko-geografického termínu a řada autorů již nepovažuje za důležité explicitně se k této definici přihlásit. To je i případ Věry Stojarové a její monografické publikace *Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu*, kterou na půdorysu své obhájené disertační práce vystavěla a publikovala v brněnském Centru pro studium demokracie a kultury. Přirozeně, absenci explicitní definice areálu, jenž je předmětem analýzy, bychom mohli považovat za chybu, osobně však takto příkrý nejsem. Na druhé straně je dle mého soudu nutné mírně relativizovat autorčinu dílčí tendenci zaměňovat náplň pojmů Západní Balkán a Balkán, resp. balkánská studia. Jistě, členství Řecka, Slovinska, Bulharska i Rumunska v EU i NATO tyto země jednoznačně staví do jiné politické reality, nicméně i tyto země – a v jistém smyslu rovněž Maďarsko, Moldavsko a Turecko – bychom do balkánských studií zřejmě měli rovněž řadit.

Přístupme nicméně k podstatnějším otázkám, než je terminologická hra. Autorka se rozhodla zasadit svou analýzu do teoretického rámce tzv. širokého konceptu bezpečnosti, tedy s ohledem nejen na tzv. *hard power* (vojensko-bezpečnostních otázek), ale rovněž tzv. *soft power* (otázek politické, sociální, ekonomické či environmentální bezpečnosti). Přirozeně pak staví zejména – a místy bezvýhradně – na konceptu široké bezpečnosti tzv. Kodaňské školy. Vzhledem k tomu, že dvě ze tří hypotéz postavených v úvodu práce se vztahují přímo k části konceptu

---

¹ Kontakt: Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni, Sedláčkova 15, 301 00 Plzeň; e-mail: cabada@kap.zcu.cz.

Kodaňské školy – potřeba sdruženého zkoumání politických a sociálních hrozeb v regionu, jež autorka považuje za spojitě a fakticky i analyticky neoddělitelné, resp. otázka ekonomické bezpečnosti a potřeby jejího odlišného pojetí v regionu vyznačujícím se extrémním rozsahem i hloubkou organizovaného zločinu a dalších forem ekonomické kriminality – a její falzifikaci či modifikaci, je tato predominance jednoho teoretického konceptu plně přijatelná, byť jí tím současně uzavírá některé analytické směry. Na mysli mám např. některé geopolitické koncepty (stručně je zmíněn geokulturní koncept Samuela Huntingtona), případně neorealisticke přístupy, jež by jistě mnohdy korespondovaly se siláckými prohlášeními západobalkánských politiků, sázejících na převahu a čistě mocenský způsob politiky (ta jsou opakovaně zmíněna i v textu knihy).

Ve třetí hypotéze se autorka soustředí na kosovskou otázku, když považuje Kosovo za ohnisko bezpečnostních hrozeb západního Balkánu. S touto hypotézou jistě lze souhlasit, uvažujeme-li o možnostech i realitě přelévavého (*spill-over*) efektu z Kosova směrem do Albánie či Makedonie, případně o možnosti následné destabilizace dalších států a subregionů v souvislosti s otázkou kosovské samostatnosti (zejména pozice Republiky srbské v Bosně a Hercegovině, resp. tendence jejích politických elit formulovat a provádět politiky nezávisle na sarajevském centru federace, případně ve spolupráci se Srbskem). Pokud by se autorka nicméně opřela o jiné teoretické koncepty, pak by mohla dojít i k odlišným závěrům; geopolitická perspektiva by kupříkladu jistě zvažila skutečnost, že dominantním státem regionu je Srbsko, sousedící fakticky se všemi dalšími zeměmi v regionu, vyzařující své specifické politické doktríny směrem k srbským menšinám i dalším prosrbským aktérům v regionu a opakovaně usilující o výraznější zatažení Ruska do politických a bezpečnostních procesů v regionu. Opakuji nicméně, že autorka se opřela o jeden teoretický koncept, se kterým pracuje zcela adekvátně a její závěry lze považovat za odborně relevantní a analyticky prokázané.

Drobnou výhradu mám ještě k několika dílčím pasážím textu. Černá Hora je v kapitole věnované politicko-sociální bezpečnosti pojednána prakticky výlučně z vnitropolitické (rozuměj černoohorské a jugoslávské) perspektivy. Takový přístup dle mého soudu ignoruje významný podíl některých západních států na iniciaci úsilí černoohorských politiků o samostatnost tohoto útvaru, jež byla na Západě chápána jako možnost oslabit režim Slobodana Miloševiče. Pokud by tuto optiku autorka neopominula, stěží by mohla dojít k závěru prezentovanému na str. 168, totiž že „Brusel dal několikrát najevo, že setrvání Černé Hory ve federaci je základní podmínkou integrace do EU“. Jistě, podobné výhrůžky či varování se z úst některých evropských politiků objevily, nicméně byly zřejmě chápány spíše jako možnost, jak zabránit dalšímu drolení

Jugoslávie, nikoli však jako *conditio sine qua non*, jak ukazují současné vztahy mezi Bruselem a Podgoricou. V kapitole o ekonomické bezpečnosti pak vedle reflexe organizovaného zločinu postrádám obsáhlejší zamyšlení nad bezpečnostními dopady obří a dlouhodobé nezaměstnanosti ve většině zemí regionu. V kapitole o environmentální bezpečnosti pak autorka správně zmiňuje rizika a hrozby spojené s produkcí radioaktivního odpadu v Srbsku, bylo by pak jistě na místě alespoň zmínit, že podobný problém – minimálně formálně – má i Chorvatsko, byť jeho spoluvlastnictví jaderné elektrárny ve slovinském Krškú včetně spoluvlastnictví zodpovědnosti za likvidaci či uložení jaderného odpadu bývá dlouhodobě opomíjeno většinou politických aktérů na chorvatské a paradoxně i slovinské politické scéně.

Nechtěl bych nicméně, aby tato recenze svými kritickými odstavci zakryla před čtenářem skutečnost, že Věra Stojarová mu nabízí kvalitní odborný text, založený na výborné znalosti pramenů, odborné literatury i dalších relevantních zdrojů. Její dlouhodobý zájem o problematiku Západního Balkánu se do textu jasně otisknul a bezpochyby můžeme tvrdit, že právě touto knihou se autorka jednoznačně etabluje nejen v českých balkanistických studiích, ale také na poli studií bezpečnostních a rovněž v segmentu analýzy politik, byť je v textu naznačen pouze částečně a spíše implicitně (nic by nám však nemělo bránit např. ztotožnit termíny politizace či sekuritizace, s nimiž autorka pracuje, s pojmem *agenda-setting*). Bude zajímavé pozorovat, kam se Věra Stojarová vydá příště, tj. zda se např. pokusí aplikovat zvolený či jiné teoretické modely na jiný vybraný politicko-geografický region, resp. regionální bezpečnostní komplex, či zda naopak rozšíří svůj balkanistický záměr mimo pole bezpečnosti.